

งานวิจัยและการจัดการเรียนการสอนบัญชี

วารสารวิชาชีพบัญชี ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 (มีนาคม 2549) หน้า 105-109

รองศาสตราจารย์สาวนีย์ สิชณ์วัฒน์
ภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สืบเนื่องจากการพัฒนาวิชาชีพบัญชีมาอย่างต่อเนื่อง จนเกิด
สาขาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ทำให้
การพัฒนาวิชาชีพบัญชีมีความเข้มข้นขึ้นในหลายระดับ และได้รวม
การศึกษาบัญชีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพบัญชีด้วย เพราะการจะ
ได้นักบัญชีที่มีความรู้ ความสามารถ จำต้องอาศัยหน่วยงานหรือ
สถาบันการศึกษา ที่ให้ความรู้และพัฒนาทักษะนักศึกษาจนเป็นบุคคลที่ต
ที่มีคุณสมบัติ ไปประกอบวิชาชีพบัญชีได้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
วิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ทำหน้าที่กำหนด
กรอบหรือแนวทางแก้สถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนบัญชี โดย
เน้นการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้านวิชาชีพบัญชีของสถาบัน
อุดมศึกษาให้เป็นสากลตามหลักการของ IFAC ปัจจุบันอยู่ระหว่าง
ดำเนินการจัดทำโครงการมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศทางการ
บัญชีตามแนวทางของ IES (ฉบับภาษาไทย) ขณะเดียวกันก็ได้ตั้ง
คณะกรรมการเพื่อพัฒนาหลักสูตรบัญชีต้นแบบ และจะทำประชาพิจารณ์
เพื่อให้มีผลบังคับใช้แก่สถาบันการศึกษาต่างๆ ต่อไป

Download

บทความนี้เรียบเรียงมาจากปัจจุบันพิเศษของ Professor John Fellingham และ Professor Joel Demski ในประชุมวิชาการประจำปี ของ American Accounting Association ณ เมืองอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2549 ในหัวข้อเรื่อง “Is Accounting an Academic Discipline?” เพื่อให้ข้อคิดแก่คณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนได้เสียฝ่ายต่างๆ ในเรื่องการพัฒนาการศึกษาวิชาการบัญชี โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

การบัญชีเป็นสาขาวิชาหรือแขนงหนึ่งของการศึกษาหรือไม่

การบัญชีเป็นสาขาวิชาหรือแขนงหนึ่งของการศึกษาหรือไม่ เป็นหัวข้อใหญ่ของปัจจุบันพิเศษ ซึ่ง Professor John Fellingham เกρิ่นนำว่า คำานน์ได้ถูกถามมาก่อนแล้ว เมื่อ 80 ปีก่อนโดย Henry Rand Hatfield และควรนำมาเป็นประเด็นของการอภิปรายในช่วงนี้อีกรอบหนึ่ง เนื่องจากพบว่า การบัญชีไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ความรู้แขนงหนึ่งของการศึกษาในสถาบันการศึกษา หากแต่เป็นเสมือนล่วงหนึ่งของการฝึกอาชีพ ทำให้สาขาวิชาอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยมักมองการบัญชีแบบดูถูก การบัญชีเป็นผู้บุกเบิกเข้ามาอยู่ในรัมมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิ คำานน์ที่ตามมาคือ จริงหรือที่การบัญชีมีควรจะอยู่ในรัมมหาวิทยาลัย การตอบคำานน์นั้นไม่ชัดเจน การหรือเกณฑ์ที่จะระบุว่าอย่างไรจึงเรียกว่ามีสิทธิ และอย่างไรจึงไม่มีสิทธิ ซึ่งได้ข้อสรุปคร่าวๆ ว่า จริงที่ประโยชน์ให้แก่สังคม เพื่อได้การยอมรับจากผู้อื่น ทว่าการเป็นผู้บุกเบิกทางความคิด และเป็นผู้ทางรากฐานขององค์ความรู้ น่าจะเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่ง คณฑ์ที่จะหลักสูตรทางการศึกษาไม่เพียงปฏิบัติแต่เป็นเพียงผู้อื่น จึงสถานที่ (มหาวิทยาลัย) เป็นศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ ไม่มีการคิดค้นองค์ความรู้ใหม่ๆ

ความสำคัญของสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย)

มหาวิทยาลัยถือเป็นสถาบันพิเศษในสังคม ซึ่งในอดีตถือเป็นที่ผลิตผู้นำทางความคิดต่างๆ มาก many ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากการสร้างคุณูปการต่อสังคมอย่างเที่หัวหัวใจ ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่ยอมรับ แต่ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ละเลยบทบาทสำคัญของตัวเอง โดยเฉพาะการเรียนการสอนบัญชีที่มีผู้เรียนจำนวนมาก ทำให้ต้องหันมาทำบัญชีให้เป็นและเน้นการท่องจำกฎ (มาตรฐานการบัญชี) มากกว่าการคิด วิเคราะห์ หรือหาผล ทำให้ผู้เรียนบัญชีสำเร็จการศึกษาไปเพื่อยังคงอยู่เท่านั้น ไม่ใช่ผู้นำทางความคิดแบบสมัย古 นั้นๆ ที่สถาบันการศึกษาเป็นศูนย์รวมของนักเรียน เป็นแหล่งข้อมูลที่มีค่า และควรจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีของนักศึกษาที่ตั้งใจเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นบัณฑิตที่เต็มภาคภูมิ สถาบันการศึกษาจะนึกถึงประโยชน์ของการบัญชีที่มีต่อภาคอุตสาหกรรม (ซึ่งหมายถึงการต่อยอดขององค์ความรู้ ไม่ใช่ผู้นำทางความคิดได้) มากกว่าที่จะคิดเป็นเพียงศูนย์ฝึกอบรมที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรเพื่อป้อนตลาดแรงงานเท่านั้น

คุณูปการของการบัญชี

หลักการใหญ่ของการบัญชีที่ถือเป็นคุณูปการต่อสังคม จนทุกวันนี้ นับเป็นเวลากว่า 5 ศตวรรษ คือหลักการบัญชีคู่ ซึ่งถ้าจะว่าไปก็คือหลักการตรวจสอบความผิดซึ่งใช้คณิตศาสตร์เป็นฐาน ประกอบกับคณิตศาสตร์ของสารสนเทศ ดังนั้น ถ้าเราจะมองการบัญชีในเชิงของคณิตศาสตร์ด้านสารสนเทศ เราอาจจะไปถึงที่หมายอื่นๆ ได้อีก เช่น การวัดคุณค่า หรือแม้แต่การตีความหมายเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ ในความเป็นจริง เนื้อหาทางการบัญชีที่เราสอนกันในมหาวิทยาลัยนั้น ถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่มาจากการบัญชีที่มีความสำคัญต่อสังคม ไม่ใช่แค่การบัญชีที่มีความสำคัญต่อตัวเอง แต่เป็นการบัญชีที่มีความสำคัญต่อทุกคนในสังคม ไม่ใช่แค่การบัญชีที่มีความสำคัญต่อตัวเอง แต่เป็นการบัญชีที่มีความสำคัญต่อทุกคนในสังคม

ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นวิชาการและมีประโยชน์อย่างยิ่ง เพียงแต่เราไม่ได้มุ่งที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงที่มา หลักการและเหตุผลของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏ ทำให้ได้นักศึกษาทำตนเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎเท่านั้น เพราะนั่นเป็นสิ่งที่นักศึกษาจะได้ผลตอบแทนที่ดี คือได้คะแนนดี และมีงานทำ ความคิดเกี่ยวกับการนำความรู้บัญชีไปประกอบอาชีพ และการมีงานทำที่ดี ดูจะเป็นเสมือนตัวเชื้อโรคที่แพร่กระจายไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้หลักสูตรที่พัฒนาออกมานั้น มุ่งสนองความต้องการของผู้ว่าจ้าง ซึ่งมุ่งหวังเพียงให้ได้ผู้ทำบัญชีตามกฎหมายได้ถูกต้องเป็นสำคัญ

งานวิจัย

การศึกษาที่ดี ไม่ควรแยกออกจากงานวิจัย นั่นคือ การสอนและงานวิจัยควรจะดำเนินไปด้วยกัน เพราะงานวิจัย จะช่วยให้เกิดความคิดใหม่ๆ และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นหลักการใหม่ๆ ได้ ทั้งนี้ ต้องเน้นว่า งานวิจัยนั้น ควรจะเป็นการศึกษาที่แท้จริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ เป็นการให้ทางเลือกในการปฏิบัติตามก็เช่นเดียวกัน การวิจัยที่มีเป้าหมายเพียงแค่ให้ได้ตีพิมพ์ และทำให้นักวิชาการเหล่านั้นได้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือค่าตัวที่สูงขึ้น Professor Joel Demski มีความเชื่อในปัจจุบัน ทั้งคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และนักศึกษาปริญญาเอก ก็มักจะทำงานวิจัยในรูปแบบเดียวกัน นิยมใช้ข้อมูลล้ำเร็วที่มีอยู่แล้ว โดยไม่คิดจะวน返ไปปัดการกับข้อมูลจากต้นตอของมัน ไม่ตรวจสอบในความถูกต้องหรือที่มาของข้อมูล แต่ใช้ข้อมูลที่จัดทำโดยศูนย์ข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียด และมีการสร้างกลุ่มของคนขึ้นมาเพื่อปักป้องผลประโยชน์นั้นๆ ได้จากผลงานนั้น ทำการสำรวจความพึงพอใจ หรือประชามติ เช่น student polls, press polls, colleague polls และ citation counts ทำให้เราทราบวิจัยมากมายที่เกี่ยวกับ variations on pricing anomalies, cost of capital effects, multiple mutations on a LENS style model, ฯลฯ ทั้งนี้ ยังคงส่องทำนิมิตความเห็นสอดคล้องกันว่า งานวิจัย

เป็นสิ่งที่ต้องทำและควรได้รับการส่งเสริม คณาจารย์บัญชี ทั้งหลายควรถือเป็นพันธกิจในการพัฒนาความก้าวหน้า ให้แก่การศึกษาบัญชี โดยต้องการให้มีเงินห้างหุ้นส่วน จัดตั้งสถาบัน ไม่ต้องยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ สามารถที่จะฉีกแนวการคิดและการกระทำที่มุ่งไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นหลักการหรือพื้นฐานจะช่วยให้ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมได้ เพราะงานวิจัยนี้จะมีประโยชน์และเป็นแก่นสารต่อการศึกษา นักวิจัยจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารชั้นนำ (top tier journals) ก็ตาม

การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรในปัจจุบันเกิดได้เมื่อมีความจำเป็น แต่ไม่ควรเกิดขึ้นค่ายาวๆ ประจำลงครั้งๆ เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น แต่ควรเป็นการพัฒนาให้การศึกษาบัญชีมีความกว้างขวางขึ้น มีกระบวนการประเมินความรู้กับศาสตร์อื่นๆ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้มีการพัฒนาวิชาการ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง การส่งเสริมบุคลากรในมหาวิทยาลัย ผู้มีครุภูมิป้องกับความสามารถในการหารายได้ การได้รับความนิยมจากนักศึกษา (ด้วยการเอาใจ) หรือการที่ผลงานวิชาการได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการชั้นนำ แต่ควรส่งเสริมให้เกิดบรรยายการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์เพื่อการพัฒนาวิชาการ และควรให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็นระหว่างกันให้มาก (ทั้งระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ ระหว่างอาจารย์ในคณะเดียวกัน และอาจารย์ต่างคณะ) ควรคำนึงถึงการบัญชีว่าเป็นศาสตร์ทางด้านสารสนเทศ ฉะนั้น ควรมีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านสารสนเทศเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้มีการพัฒนาหลักการคิด และหลักการปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักการวัดค่าใหม่ๆ สถาบันการศึกษาไม่ควรตามใจผู้เรียนมากเกินไปด้วยการทำตัวเป็นศูนย์ฝึกอบรม ที่เน้นให้ผู้เรียนออกไปปฏิบัติงานได้ โดยไม่ต้องฝึกคิด หรือพัฒนาตนเองด้วยทักษะอื่นๆ เช่น การวิเคราะห์ การลังเคราะห์ เป็นต้น

การเรียนการสอน ไม่ควรเน้นการรู้กฎ (มาตรฐานการบัญชี) แบบท่องจำ เพราะกฎดังกล่าวมีมาก และมีแนวโน้มที่จะออกมาอยู่เรื่อยๆ แม้ว่าจะดูไม่ทันการกับพัฒนาการทางธุรกิจในโลกปัจจุบัน ฉะนั้น การเรียนการสอนจึงควรเน้นหลักการและเหตุผล ตลอดจนกฎมิหลังหรือที่มาที่ไปของการบัญชี เพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการคิด วิเคราะห์ และสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนได้อย่างมีหลักการ

Professor Joel Demski เห็นว่าการประเมินผลงานด้วยตัวชี้วัด เช่น จำนวนผู้สอบผ่าน CPA คะแนน GMAT หรือการจัดอันดับขององค์กรหรือวารสารต่างๆ รวมทั้งร้อยละของบัณฑิตที่มีงานทำ ฯลฯ ทำให้เกิดสมดุลที่ทุพลภพ (bad equilibrium) เพราะนำไปสู่การถูกปฏิรูปนักศึกษา และเพิ่มงานให้ເຂົ້າໃຈร่วง เป็นการจำกัดความยืดหยุ่นในการศึกษา และปิดกั้นนักศึกษาสาขาวิชาเล็กๆ ที่เคยมาสอบ CPA ได้ ทำให้ขาดมาตรฐานการบัญชีเพียงพอ เป็นการถอยหลังเข้าคลอง (one-size-fits-all) เป็นการลดความสำคัญหรือบทบาทของสถาบันการศึกษา และเป็นความพยายามมาจัดทำมาตรฐานให้เป็นไปตามผู้ออกกฎหมาย ไม่พัฒนาการศึกษาบัญชีไปในทิศทางที่ควรเป็น โดยคณะกรรมการ American Accounting Association ยังได้เรียกร้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเสนอให้ NSBBA เพิกถอนร่างหลักสูตรดังกล่าวออกไป หรือ จัดนั้น คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีในแต่ละรัฐ ควรจะไม่ให้การรับรอง

หลักสูตรต้นแบบ

คณะกรรมการด้านการศึกษาของ NASBA (National Association of State Boards of Accountancy) ได้มีการจัดทำร่างหลักสูตรต้นแบบแล้วการศึกษาบัญชี และมีการปรับปรุงในช่วงปี ค.ศ. 2003-2006 เป็นหลักสูตรการศึกษา 150 ชั่วโมง โดยเพิ่มจากการบัญชีเป็น 30 หน่วยกิต (เพิ่มจากเดิมที่กำหนดไว้เพียง 24 หน่วยกิต) และวิชาทางด้านธุรกิจ 36 หน่วยกิต (เพิ่มจากเดิมที่กำหนดไว้เพียง 30 หน่วยกิต) จากนั้นได้ทำประชาพิจารณ์ให้ผู้มีส่วนได้เสียพิจารณา และแสดงความเห็น โดยทางคณะกรรมการของ American Accounting Association ได้รับความเห็นชอบ เนื่องจาก ซึ่งน่าจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ทางประเทศไทยจะได้คำนึงถึงในการพัฒนาหลักสูตร

บัญชีด้วย จึงได้นำมาสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องไว้ ณ ปัจจุบัน ผู้แสดงความเห็นประกอบด้วยกลุ่มใหญ่ๆ 4 ราย ได้แก่ (1) สำนักงานสอบบัญชี (2) คณะกรรมการคุณธรรมธุรกิจ และผู้ให้คำปรับปรุงมาตรฐาน (Accreditors) (3) หัวหน้าภาควิชาการบัญชี และ (4) คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีในแต่ละรัฐ ผลที่ได้จากประชุมจารน์สูปได้ว่า ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับร่างหลักสูตรนี้ โดยมองว่า เป็นการลืมเบื้องต้นที่ไม่สมเหตุสมผล จึงขอเพิ่มค่าใช้จ่ายแก่นักศึกษา และเพิ่มงานให้ເຂົ້າໃຈร่วง เป็นการจำกัดความยืดหยุ่นในการศึกษา และปิดกั้นนักศึกษาสาขาวิชาเล็กๆ ที่เคยมาสอบ CPA ได้ ทำให้ขาดมาตรฐานการบัญชีเพียงพอ เป็นการถอยหลังเข้าคลอง (one-size-fits-all) เป็นการลดความสำคัญหรือบทบาทของสถาบันการศึกษา และเป็นความพยายามมาจัดทำมาตรฐานให้เป็นไปตามผู้ออกกฎหมาย ไม่พัฒนาการศึกษาบัญชีไปในทิศทางที่ควรเป็น โดยคณะกรรมการ American Accounting Association ยังได้เรียกร้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเสนอให้ NSBBA เพิกถอนร่างหลักสูตรดังกล่าวออกไป หรือ จัดนั้น คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีในแต่ละรัฐ ควรจะไม่ให้การรับรอง

ข้อคิดสำหรับประเทศไทย

ผู้เขียนมีความเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับการเรียนการสอนบัญชี ที่คำนึงถึงหลักการและแนวคิดมากกว่าการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำและทำตามมาตรฐานการบัญชี โดยไม่เข้าใจถึงที่มาหรือเหตุผลในการสอนผู้สอนควรจะให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะ ทั้งในการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากสิ่งที่สอน และในการคิด วิเคราะห์ ตลอดจนการนำเสนอ โดยผู้สอนจะต้องเตรียมการด้วยการเป็นผู้ช่วยค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เพื่อสามารถชี้แนะ และให้แนวทางแก่นักศึกษาได้ นอกจากนี้ อาจารย์ควรจะจัดสรรเวลาส่วนหนึ่งทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยอาจทำร่วมกับอาจารย์จากศาสตร์

แขนงอื่น เพื่อสามารถบูรณาการความรู้ที่หลากหลายเข้าไปในงานวิจัย หรืออาจารย์อาจทำงานวิจัยร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเดียวกันถ้ามีความสนใจในเรื่องเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ขณะเดียวกันก็ควรฝึกให้นักศึกษามีทักษะในการทำวิจัยด้วย โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาอย่างไรก็ได้ สิ่งที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นในลำดับแรกคือให้อาจารย์ได้มีโอกาสเริ่มต้นทำงานวิจัยเล็กก่อน เพราะการทำวิจัยเป็นการพัฒนาแหนวดคิด และพัฒนาทักษะในการค้นคว้า วิเคราะห์ หาข้อมูล ด้วยตัวมันเองอยู่แล้ว

ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรนั้น ผู้เขียนสนับสนุนแนวคิดที่ว่าหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่น มากกว่าที่จะกำหนดให้เป็นรูปแบบเดียวกัน สิ่งที่สำคัญมากกว่าจำนวนวิชาและรายวิชาที่นักศึกษาต้องเรียน คือวิธีการจัดการเรียนการสอน ที่มีกระบวนการให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอาจารย์ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในปัจจุบัน คือการขาดแคลนผู้สอนบัญชีที่มีคุณภาพ ขณะที่สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ต่างดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้อาจารย์บัญชีส่วนใหญ่มีภาระการสอนที่หนักหนา ลุ้ง

และไม่ได้มีเวลาในการทำวิจัย นอกจากนี้ ถ้าหากการในสถาบันการศึกษาเป็นผู้ที่มีความคิดเห็น มองว่า ทางบประมาณเฉพาะงานวิจัยที่มีโอกาสจะได้รับการตัดต่อไปในวาระทางวิชาการซึ่งนำของต่างประเทศ อาจจะเป็นหนึ่งปัจจัยที่กดดันอาจารย์หลายท่านที่อาจมีความคิดเริ่มทำงานวิจัยที่ตนเองสนใจ เนื่องจากไม่ตรงกับเป้าหมายหรือแนวคิดของฝ่ายบริหาร ซึ่งเรื่องล่าช้าเป็นปัญหาเฉพาะประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาในหลาย ๆ ประเทศ เช่นกัน ดังที่ท่านองค์ประธานของประชาชุมวิชาการประจำปีของสมาคมทางการศึกษาบัญชีแห่งประเทศไทยระบุว่า ได้กล่าวไว้ข้างต้น ถ้าการพัฒนาการศึกษาบัญชีในประเทศไทยตั้งการจัดการก้าวไปข้างหน้า ในทิศทางที่ควรจะเป็น ก็น่าจะมีโอกาสที่ดีในการสนับสนุน (ด้วยการลดภาระงานสอน และเพิ่มภาระงานวิจัย) ให้อาจารย์ได้มีโอกาสพัฒนาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ภาระงานวิจัยในรูปแบบของการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในเชิงชี้นำสังคมไทยได้เป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

<http://aaahq.org/temp/NASBA/index.cfm>

Download
JAP